

## **კონსტანტინე კორკელია\***

### **ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობა და პრაქტიკა საქართველოში და მათი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებთან**

|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. შესავალი                                                                                                       | 6  |
| II. ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები                                                                       | 6  |
| III. ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ<br>ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობა<br>და პრაქტიკა საქართველოში | 16 |
| 1. კანონმდებლობა                                                                                                  | 16 |
| 2. პრაქტიკა                                                                                                       | 25 |
| IV. დასკვნა                                                                                                       | 34 |

---

\* თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის პროფესორი; გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტის წევრი. ნაშრომში ასახული მოსაზრებები არის ავტორისეული და არ გამოხატავს გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტის პოზიციას.

## I. შესავალი

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული სიცოცხლის უფლების დაცვის პოზიტიური ვალდებულება ვრცელდება ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობისაგან დაცვაზე. გარდა იმისა, რომ სახელმწიფომ უნდა დაადგინოს ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობა, რომლის მიზანია ასეთი შემთხვევების თავიდან აცილება ან მინიმუმამდე შემცირება, მას ასევე ეკისრება ვალდებულება, გაატაროს პრევენციული ოპერატიული ღონისძიებები ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის თავიდან აცილების მიმართ.

ნაშრომის მიზანია, გაანალიზდეს ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის თავიდან აცილების მარეგულირებელი კანონმდებლობისა და პრაქტიკის შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებთან. ამ ანალიზის საფუძველზე გაკეთდება დასკვნები და გამოითქმება რეკომენდაციები საქართველოს კანონმდებლობისა და პრაქტიკის შემდგომი გაუმჯობესების შესახებ.<sup>1</sup>

## II. ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები

ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართ ერთ-ერთ საქმეზე – *ოპუზი თურქეთის წინააღმდეგ*<sup>2</sup> – ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული პოზიტიური ვალდებულების შეუსრულებლობა სახელმწიფოს მიერ ოჯახში ძალადობასთან მიმართებით.<sup>3</sup> ამ საქმეზე ევროპულ სასამართლოს პირველად ჰქონდა მცდელობა, განესაზღვრა ოჯახში ძალადობა. სასამართლოს პოზიციით: „ოჯახში ძალადობის საკითხი, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს სხვადასხვა ფორმა, ფიზიკური და ფსი-

<sup>1</sup> ნაშრომზე მუშაობა დასრულდა 2024 წლის ნოემბერში და, შესაბამისად, ის არ ასახავს ამ დროის შემდგომ მოვლენებს.

<sup>2</sup> *Opuz v. Turkey*, [2009] ECHR (Appl. No. 33401/02).

<sup>3</sup> ასევე იხ. *ჰალიმე კილიჩი თურქეთის წინააღმდეგ* (*Halime Kiliç v. Turkey*, [2016] ECHR (Appl. No 63034/11)); ასევე *A. Carcano*, *Notable Cases of the European Court of Human Rights on the Right to Life: Materials and Analysis*, Turin, 2021, 69-71.

ქოლოგიური ძალადობის ან სიტყვიერი შეურაცხყოფის ჩათვლით, ... საერთო პრობლემაა, რომელიც ეხება ყველა წევრ სახელმწიფოს და რომელიც ყოველთვის არ არის ზედაპირზე, რადგან ის ხშირად ხდება პირად ურთიერთობებში ან დახურულ სივრცეში და ის არა მხოლოდ ქალებზე ახდენს გავლენას, სასამართლო ადასტურებს, რომ მამაკაცებიც ასევე შეიძლება გახდნენ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლნი და, უდავოდ, ბავშვებიც ხშირად არიან ამ ფენომენის პირდაპირი თუ არაპირდაპირი მსხვერპლნი.<sup>4</sup>

ამ საქმეში მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ თურქეთის ხელისუფლებამ ვერ უზრუნველყო მისი და მისი დედის დაცვა საკუთარი ქმრისაგან მომდინარე ძალადობისაგან, რამაც გამოიწვია დედის გარდაცვალება. ძალადობის მსხვერპლის მდგომარეობა ცნობილი იყო სახელმწიფოსათვის, რადგან უბედურ შემთხვევამდე მოსარჩელემ (მოძალადის ცოლმა) და მოსარჩელის დედამ, როგორც მინიმუმ, შვიდჯერ შეიტანეს განცხადება თურქეთის კომპეტენტურ ორგანოებში, სადაც ამტკიცებდნენ, რომ მათი სიცოცხლე იყო საფრთხეში და სთხოვდნენ ამ ორგანოებს სათანადო ღონისძიებების გატარებას. ამ განცხადებებში მოსარჩელე და მისი დედა ამტკიცებდნენ, რომ იყვნენ ძალადობის მსხვერპლნი, კერძოდ, რომ მოძალადე ფიზიკურად არაერთხელ გაუსწორდა მათ, მან საკუთარ მეუღლეს ცივი იარაღით რამდენიმე ჭრილობა მიაყენა,<sup>5</sup> ხოლო ერთხელ მოძალადე გამიზნულად დაეჯახა მანქანით მათ, როდესაც ისინი (მოსარჩელე და მისი დედა) ტროტუარზე გადაადგილდებოდნენ.<sup>6</sup>

თურქეთის მთავრობამ თითქმის არაფერი გააკეთა მოსარჩელისა და მისი დედის სიცოცხლის დასაცავად. მოსარჩელის დედის რამდენიმე თხოვნაზე, რომ დაეცვათ იგი, პოლიციამ და მაგისტრატმა სასამართლომ მხოლოდ გამოკითხეს მოძალადე და გაათავისუფლეს იგი.<sup>7</sup> ამ ფაქტიდან ორი კვირის შემდეგ მოსარჩელის მეუღლემ მოკლა მოსარჩელის დედა.<sup>8</sup>

<sup>4</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 132-ე პუნქტი.

<sup>5</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 37-ე პუნქტი.

<sup>6</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 23-ე პუნქტი.

<sup>7</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 47-ე-52-ე პუნქტები.

<sup>8</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 54-ე პუნქტი.

ევროპულ სასამართლოში თურქეთის მთავრობის პოზიცია იყო ის, რომ მოსარჩელე და მისი დედა თავად უწყობდნენ ხელს მოძალადის დაუსჯელობას, რადგან საჩივრები რამდენჯერმე უკან გაიხმეს. ამასთანავე, მთავრობის მტკიცებით, არაფერი მიუთითებდა, რომ ხდებოდა მათზე ზეწოლა საჩივრების გახმოვანების მიზნით.<sup>9</sup> თურქეთის პოზიციით, ვინაიდან არ არსებობდა მოძალადის წინააღმდეგ საკმარისი მტკიცებულებები, სახელმწიფო ვერ განაცალკევებდა მოსარჩელესა და მის მეუღლეს და გაასამართლებდა ამ უკანასკნელს, რადგან ამით დაირღვეოდა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული ოჯახური ცხოვრების უფლება.<sup>10</sup>

ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე ოპუზი თურქეთის წინააღმდეგ, განიხილა, იცოდა ან უნდა სცოდნოდა თუ არა ხელისუფლებას იდენტიფიცირებული პირის ან პირების სიცოცხლის მიმართ მესამე მხარის მიერ სისხლისსამართლებრივი დანაშაულის ჩადენის რეალური და მყისიერი საფრთხის არსებობის შესახებ და გაატარა თუ არა მან ღონისძიებები საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში, რომლის მოლოდინიც, გონივრული შეფასებით, არსებობდა ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად.<sup>11</sup>

ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფოს შეეძლო, განეჭვრიტა სასიკვდილო თავდასხმა, რაც აკისრებდა პასუხისმგებლობას, გაეტარებინა შესაბამისი გონივრული ღონისძიებები ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად.<sup>12</sup> ევროპულმა სასამართლომ ასევე იმსჯელა იმ გარემოებებზე, რომლებიც უნდა გაითვალისწინოს სახელმწიფომ კონვენციის მე-2 (ისევე როგორც მე-8) მუხლის საფუძველზე ოჯახურ ცხოვრებაში ჩარევისას. სასამართლომ მიუთითა შემდეგ გარემოებებზე: სავარაუდო დანაშაულის სიმძიმე,

<sup>9</sup> გადანყევტილება (სქოლიო 2), 122-ე – 123-ე პუნქტები.

<sup>10</sup> გადანყევტილება (სქოლიო 2), 123-ე პუნქტი; ასევე იხ. *C. Hanna*, Health, Human Rights, and Violence against Women and Girls: Broadly Redefining Affirmative State Duties After *Opuz v. Turkey*, *Hastings International and Comparative Law Review*, Vol. 34, №1, 2011, 139-140.

<sup>11</sup> გადანყევტილება (სქოლიო 2), 129-ე პუნქტი.

<sup>12</sup> *C. Hanna* (სქოლიო 10), 140-141.

მსხვერპლისათვის მიყენებული ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზიანი, იარაღის გამოყენება, მუქარის არსებობა, თავდასხმის დაგეგმვა, ძალადობის გავლენა (მათ შორის, ფსიქოლოგიური) ოჯახში მცხოვრებ ბავშვებზე, ძალადობის განმეორების ალბათობის არსებობა, მუქარა მსხვერპლის ან ნებისმიერი შესაბამისი პირის ჯანმრთელობის ან უსაფრთხოების მიმართ, ოჯახის წევრების ურთიერთობის ისტორია, მათ შორის, წარსულში ძალადობის შემთხვევა, სავარაუდო მოძალადის სისხლისსამართლებრივი წარსული, განსაკუთრებით, ძალადობრივი ხასიათის.<sup>13</sup> თურქეთის ხელისუფლების მტკიცებაზე, რომ მათი მხრიდან რაიმე ნაბიჯის გადადგმა დაარღვევდა მსხვერპლის მე-8 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებას, ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ ოჯახური ძალადობის საქმეებში კანონდამრღვევის უფლებები არ შეიძლება უფრო მნიშვნელოვანი იყოს, ვიდრე მსხვერპლის სიცოცხლის უფლება და მისი ფიზიკური და გონებრივი ხელშეუხებლობის უფლება.<sup>14</sup>

საბოლოოდ, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ თურქეთმა ვერ შეასრულა პოზიტიური ვალდებულება, რითაც დაარღვია კონვენციის მე-2 მუხლი (ისევე როგორც მე-3 მუხლი, მე-14 მუხლთან მიმართებით).<sup>15</sup>

ევროპულმა სასამართლომ ასევე დაადგინა სახელმწიფოს მიერ კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა საქმეზე, რომელიც ეხებოდა პირის განთავისუფლებას პენიტენციური დაწესებულებიდან მისი გამოსვლის შემდგომი საფრთხის სათანადო შეფასების გარეშე. საქ-

<sup>13</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 138-ე პუნქტი; ასევე იხ. *T. Abdel-Monem, Opuz v. Turkey: Europe's Landmark Judgment on Violence against Women, Human Rights Brief, Vol. 17, Issue 1, 2009, 2.*

<sup>14</sup> გადანყვეტილება (სქოლიო 2), 147-ე პუნქტი.

<sup>15</sup> *T. Abdel-Monem* (სქოლიო 13), 1. ამ საქმეზე სასამართლომ დაადასტურა, რომ ოჯახში ძალადობა არის ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ფორმა, რომელიც არღვევს კონვენციის მე-14 მუხლს, მე-2 და მე-3 მუხლთან მიმართებით. იხ. *B. C. Meyersfeld, Opuz v. Turkey: Confirming the State Obligation to Combat Domestic Violence, Human Rights and Non-State Actors, Clapham (ed.), 2013, 223.*

მის – ბლანკო ტომასიჩი და სხვები ხორვატიის წინააღმდეგ<sup>16</sup> – მოსარჩელები იყვნენ დედისა (M.T.) და მისი შვილის (V.T.) ნათესავები, რომლებიც 2006 წლის აგვისტოში მოკლა საკუთარმა ქმარმა და მამამ (M.M.-მ). საქმის გარემოებები შემდეგი იყო: M.M. ერჩეობდა ოჯახის წევრებს, რომლებთანაც ცხოვრობდა. ამის გამო M.M.-ს მოუწია სახლიდან წასვლა. M.M. ემუქრებოდა თავის მეუღლეს, რომ მოკლავდა მას და საკუთარ შვილს, თუ ისინი არ დაბრუნდებოდნენ მასთან. M.T.-ს საჩივრის შედეგად, 2006 წლის მარტში, ეროვნულმა სასამართლომ M.M.-ს შეუფარდა სასჯელი საკუთარი მეუღლისა და შვილის მკვლელობის მუქარისათვის. მას მიესაჯა 5-თვიანი პატიმრობა და, იმავდროულად, დააკისრეს ვალდებულება, რომ პატიმრობის განმავლობაში, ისევე როგორც პატიმრობიდან განთავისუფლების შემდეგ, ჩაეტარებინა სავალდებულო ფსიქიატრიული მკურნალობა. ხორვატიის სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა სასჯელის ის ნაწილი, რომლის მიხედვით M.M.-ს უნდა გაეგრძელებინა ფსიქიატრიული მკურნალობა სასჯელის მოხდის შემდეგ, რადგან ხორვატიის კანონმდებლობა ამას არ ითვალისწინებდა. შესაბამისად, M.M.-მ მოიხადა სასჯელი, რომლის განმავლობაში სათანადო ფსიქიატრიული მკურნალობა არ გაუვლია. იგი განთავისუფლდა 2006 წლის ივლისში, თუმცა მისთვის არ ჩაუტარებიათ ფსიქიატრიული შემოწმება უშუალოდ განთავისუფლებამდე, რათა შეფასებულიყო საფრთხე, შეიძლებოდა თუ არა, მას აღესრულებინა თავისი ადრინდელი მუქარა. 2006 წლის აგვისტოში მან სასიკვდილო გასროლა განახორციელა და მოკლა საკუთარი ცოლი და შვილი, რის შემდეგაც თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე.

ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ არ გადადგა საჭირო და გონივრული ნაბიჯები იმისათვის, რათა M.M.-ს არ აღესრულებინა თავისი სასიკვდილო მუქარა საკუთარი მეუღლისა და შვილის მიმართ. კერძოდ, ევროპული სასამართლოს აზრით, ხორვატიამ არ მიაქცია სათანადო ყურადღება იმას, რომ M.M.-მ არ გამოავლინა თვითკრიტიკა ან მონანიება ჩადენილი დანაშაულის მიმართ და საჯაროდ განაცხადა, რომ აპირებდა M.T.-ს და V.T.-ს

<sup>16</sup> Branko Tomašić and Others v. Croatia, [2009] ECHR (Appl. No. 46598/06).

მოკვლას. ამას გარდა, ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ, მართალია, პირველი ინსტანციის სასამართლომ გასცა ბრძანება M.M.-ის სავალდებულო ფსიქიატრიული მკურნალობის შესახებ პატიმრობის პერიოდში და მის შემდეგ, როგორც რეკომენდებული იყო ფსიქიატრის მიერ, სააპელაციო სასამართლომ შეამცირა ამ ღონისძიების ვადა მხოლოდ პატიმრობის პერიოდით, რადგან ხორვატიის კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა სავალდებულო ფსიქიატრიულ მკურნალობას სასჯელის მოხდის შემდგომი პერიოდის განმავლობაში.<sup>17</sup> ამის გამო ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ხორვატიამ ვერ უზრუნველყო სიცოცხლის უფლების დაცვის პოზიტიური ვალდებულების შესრულება.<sup>18</sup>

საქმე *ტალპისი იტალიის წინააღმდეგ*<sup>19</sup> ეხებოდა რუმინეთის მოქალაქე ქალბატონს, რომელიც ქმართან (A.T.) ერთად იტალიაში ცხოვრობდა. 2012 წლის ივნისში მან პოლიციაში შეიტანა საჩივარი, რომლის მიხედვით, მისი ალკოჰოლიკი ქმარი მას და მის შვილს სცემდა. 2012 წლის აგვისტოში მოსარჩელეს თავს დაესხა მისი ქმარი დანით და აიძულა, წაჰყოლოდა, რათა სექსუალური კავშირი დაემყარებინა ქმრის მეგობრებთან. ქუჩაში მოსარჩელემ დახმარება სთხოვა პოლიციას, რომელმაც დააჯარიმა A.T. აკრძალული იარაღის ტარებისათვის, ხოლო მოსარჩელეს სთხოვა სახლში წასვლა. მოგვიანებით მოსარჩელე გადავიდა ძალადობის მსხვერპლი ქალების საცხოვრებელში, სადაც 3 თვე დაყო. ამის შემდეგ მას უწევდა ქუჩაში გათენება, მეგობართან ცხოვრება. მოგვიანებით მან იპოვა სამსახური და შეძლო ბინის დაქირავება. ამასობაში A.T. ახდენდა მასზე ფსიქოლოგიურ ზეწოლას, განსაკუთრებით ტელეფონით. 2012 წლის სექტემბერში მოსარჩელემ შეიტანა საჩივარი სხეულებრივი ზიანის, არასათანადო მოპყრობისა და ძალადობის მუქარის გამო, რომელშიც მოითხოვდა დაუყოვნებლივი ღონისძიებების გატარებას მისი და მისი შვილების დასაცავად. 2013

<sup>17</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 16), 59-ე – მე-60 პუნქტები.

<sup>18</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 16), 61-ე პუნქტი. ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით ასევე იხ. საქმე *ჩივეკი თურქეთის წინააღმდეგ* (Civek v. Turkey, [2016] ECHR (Appl. No. 55354/11)).

<sup>19</sup> Talpis v. Italy, [2017] ECHR (Appl. No. 41237/14).

ნლის აპრილში მოსარჩელე პირველად დაჰკითხეს, თუმცა მან შეცვალა ჩვენება. 2013 წლის აგვისტოში საქმე არასათანადო მოპყრობისა და ძალადობის მუქარის შესახებ დაიხურა. 2013 წლის ნოემბერში მოსარჩელეს მოუვიდა მორიგი კონფლიქტი, რის გამო გამოიძახა პოლიცია, რომელმაც A.T. გადაიყვანა საავადმყოფოში ინტოქსიკაციის მდგომარეობაში. საავადმყოფოდან განთავისუფლებული A.T. სამზარეულოს დანით მივიდა მოსარჩელის ბინაში და თავს დაესხა ცოლს. დაპირისპირების დროს A.T.-მ დანა დაარტყა თავის შვილს, რომელსაც უნდოდა დედის დაცვა და რომელიც ჭრილობისაგან გარდაიცვალა, ხოლო საკუთარ ცოლს მიაყენა რამდენიმე ჭრილობა, როდესაც ის ცდილობდა მიმალვას. 2015 წლის იანვარში A.T.-ს მიუსაჯეს სამუდამო პატიმრობა საკუთარი შვილის სიცოცხლის მოსპობისა და ცოლის მკვლელობის მცდელობის გამო, ასევე აკრძალული იარაღის ტარებისა და მოსარჩელისა და მისი შვილის მიმართ არასათანადო მოპყრობისათვის.

ევროპული სასამართლოს წინაშე მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო ვალდებულების შესრულება, რათა დაეცვა იგი ძალადობისაგან, რასაც შედეგად მოჰყვა მისი შვილის სიკვდილი და მისი მკვლელობის მცდელობა.

ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო მოსარჩელის დაცვა და რომ 2012 წელს, პირველად საჩივრის შეტანიდან შვიდი თვის განმავლობაში, არც კი დაკითხულა იგი. ევროპულმა სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ სახელმწიფომ ვერ შეაფასა მოსარჩელის მიმართ არსებული საფრთხეები, მათ შორის ფიზიკური თავდასხმისა. სასამართლომ მიიჩნია, რომ, ვინაიდან პოლიციას უნდა სცოდნოდა, A.T. საფრთხე იყო მოსარჩელისათვის, საფრთხის სისრულეში მოყვანა არ უნდა ყოფილიყო გამორიცხული. შესაბამისად, სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო სათანადო ნაბიჯების გადადგმა, რომლებიც მოსარჩელისა და მისი შვილის სიცოცხლისათვის შექმნილი საფრთხის სისრულეში მოყვანას თავიდან აიცილებდა. საბოლოოდ, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა.<sup>20</sup>

<sup>20</sup> გადანყევტილება (სქოლიო 19), 124-ე-125-ე პუნქტები; ასევე იხ. A. Carcano (სქოლიო 3), 57.



საქმე *თერშანა ალბანეთის წინააღმდეგ*<sup>21</sup> ეხებოდა 2009 წელს მოსარჩელეზე თავდასხმას გოგირდმჟავით. მოსარჩელეს ჰქონდა ეჭვი, რომ ამ ფაქტის უკან იდგა მისი ყოფილი ქმარი, რომელსაც მან ბრალი დასდო ძალადობაში. მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ ალბანეთის ხელისუფლებამ ვერ უზრუნველყო მისი დაცვა თავდასხმისაგან და რომ მან ვერ ჩაატარა საქმის ეფექტიანი გამოძიება სამართალდამრღვევის იდენტიფიცირების, დევნისა და დასჯისათვის.

ევროპულმა სასამართლომ არ დაადგინა სახელმწიფოს მიერ პრევენციული ოპერატიული ღონისძიების გატარების ვალდებულების დარღვევა და მიუთითა, რომ ალბანეთს არ უნდა დაეკისროს პასუხისმგებლობა თავდასხმისათვის. კერძოდ, სასამართლომ მიუთითა, რომ, თუ სახელმწიფოს ეცოდინებოდა მოსარჩელისათვის არსებული საფრთხის შესახებ, ის ვალდებული იქნებოდა, გაეტარებინა პრევენციული ღონისძიებები. სასამართლოს აზრით, ამ საქმეში სახელმწიფომ შეიტყო მოსარჩელის ყოფილი ქმრის ძალადობრივი მოქმედების შესახებ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოხდა თავდასხმა.<sup>22</sup>

საქმე *კურტი ავსტრიის წინააღმდეგ*<sup>23</sup> ეხებოდა მოსარჩელის მტკიცებას, რომ ავსტრიამ ვერ უზრუნველყო მისი და მისი შვილების დაცვა მოძალადე ქმრისაგან, რომლის მოქმედებამ გამოიწვია შვილის სიცოცხლის მოსპობა.

ოსმანის საქმეზე დადგენილი კრიტერიუმების საფუძველზე, ევროპულმა სასამართლომ *კურტის* საქმით ნათელი მოჰფინა ოჯახში ძალადობის საქმეებთან მიმართებით კონვენციის მე-2 მუხლიდან გამომდინარე ზოგად პრინციპებს და კიდევ უფრო დააზუსტა სახელმწიფოს ვალდებულებანი ამ ტიპის საქმეებზე. კერძოდ, ევროპულმა სასამართლომ დაადასტურა, რომ ხელისუფლებას ეკისრება ვალდებულება, უზრუნველყოს ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ განც-

<sup>21</sup> *Tërshana v. Albania*, [2020] ECHR 586 (Appl. No. 48756/14).

<sup>22</sup> გადანყევტილება (სქოლიო 21), 151-ე პუნქტი. ამ საქმეზე ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა საპროცესო ნაწილში, ვინაიდან სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო ეფექტიანი გამოძიების ჩატარება.

<sup>23</sup> *Kurt v. Austria*, [2021] ECHR (Appl. No. 62903/15).

ხადებაზე სწრაფი რეაგირება და რომ მან განსაკუთრებული გულ-მოდგინება უნდა გამოიჩინოს ასეთ საქმეებთან მიმართებით. მისი აზრით, ხელისუფლებამ უნდა დაადგინოს, არსებობდა თუ არა ერთი ან რამდენიმე იდენტიფიცირებული პირის სიცოცხლის მიმართ რეალური და მყისიერი საფრთხე. ამისათვის სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება, მოახდინოს საფრთხის შეფასება, რომელიც უნდა იყოს დამოუკიდებელი, პროაქტიური და ყოვლისმომცველი.<sup>24</sup> სასამართლოს პოზიციით, ხელისუფლებამ უნდა შეაფასოს, რამდენად რეალური და მყისიერია საფრთხე ოჯახში ძალადობის საქმეების სპეციალური კონტექსტის გათვალისწინებით. თუ საფრთხის შეფასების შედეგია ის, რომ სიცოცხლისათვის საფრთხე არის რეალური და მყისიერი, ხელისუფლების ვალდებულებაა, დაიწყოს პრევენციული ოპერატიული ღონისძიებების გატარება. სასამართლოს პოზიციით, ასეთი ღონისძიებები უნდა შეფასდეს საფრთხის ხარისხის ადეკვატურად და თანაზომიერად.

აქედან გამომდინარე, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ოჯახში ძალადობის საქმეებთან მიმართებით პოზიტიური ვალდებულების შესასრულებლად სახელმწიფომ უნდა გადადგას შემდეგი ნაბიჯები, კერძოდ:

ა) დაუყოვნებლივ უნდა მოახდინოს რეაგირება შეტყობინებაზე ოჯახში ძალადობის შესახებ;

ბ) როდესაც ასეთი შეტყობინება გახდება მისთვის ცნობილი, მან უნდა დაადგინოს, არსებობდა თუ არა ერთი ან რამდენიმე იდენტიფიცირებული პირის სიცოცხლის მიმართ რეალური და მყისიერი საფრთხე. ამისათვის სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება, მოახდინოს საფრთხის დამოუკიდებელი, პროაქტიური და ყოვლისმომცველი შეფასება. სახელმწიფომ უნდა შეაფასოს, რამდენად რეალური და მყისიერია საფრთხე ოჯახში ძალადობის საქმეების სპეციალური კონტექსტის გათვალისწინებით;

გ) თუ საფრთხის შეფასებიდან გამომდინარე, რომ სიცოცხლისათვის საფრთხე არის რეალური და მყისიერი, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს პრევენციული ოპერატიული და დაცვითი ღონისძიებების

<sup>24</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 23), 168-ე-171-ე პუნქტები.

გატარება. ასეთი ღონისძიებები უნდა იყო საფრთხის ხარისხის შესაფერისი და თანაზომიერი.

ამ საქმეზე ევროპული სასამართლო დაეთანხმა მოპასუხე სახელმწიფოს, რომ შესაბამის დროს არსებული ინფორმაციის საფუძველზე არ იყო მოსარჩელის შვილის მიმართ შემდგომი ძალადობის რეალური და მყისიერი საფრთხის ნიშნები, გარდა იმ ტერიტორიისა, რომელზეც გაიცა შემაკავებელი ორდერი, მით უფრო, არ არსებობდა სიცოცხლის მოსპობის საფრთხე.

ევროპული სასამართლოს პოზიციით, ვინაიდან არ გამოკვეთილა ბავშვების სიცოცხლის მოსპობის რეალური და მყისიერი საფრთხე, ხელისუფლებას არ ეკისრებოდა ვალდებულება, გაეტარებინა დამატებითი პრევენციული ოპერატიული ღონისძიებები კონკრეტულად მოსარჩელის შვილების მიმართ, იქნებოდა ეს კერძო თუ საჯარო ადგილებში, როგორიცაა შემაკავებელი ორდერის გაცემა ბავშვების სკოლასთან მიმართებით. საბოლოოდ, ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოპასუხე სახელმწიფოს არ დაურღვევია კონვენციის მე-2 მუხლი.<sup>25</sup>

საქმეზე *კურტი ავსტრიის წინააღმდეგ* მიღებულმა გადაწყვეტილებამ კიდევ უფრო განავითარა ევროპული სასამართლოს მიდგომა ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული საქმეების მიმართ და მან დაიწყო სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების დაზუსტებული კრიტერიუმების გამოყენება მის მომდევნო საქმეებზე.

საქმე *Y და სხვები ბულგარეთის წინააღმდეგ*<sup>26</sup> ეხებოდა სახელმწიფოს მიერ პოზიტიური ვალდებულების შეუსრულებლობას, ქმრის მიერ ცოლის (ქ-ნი ვ.) მკვლელობის გამო. ქ-ნი ვ. 9 თვის განმავლობაში ამტკიცებდა შესაბამისი ორგანოების წინაშე, რომ ქმარი ძალადობდა მასზე, მათ შორის, ემუქრებოდა ცეცხლსასროლი იარაღით.

ევროპულმა სასამართლომ *კურტი ავსტრიის წინააღმდეგ* საქმეზე დადგენილი კრიტერიუმებით შეაფასა ეს საქმე და აღნიშნა, რომ მოპასუხე სახელმწიფოს შეეძლო, როგორც პრევენციული ღონისძიება, გადაედგა რიგი ნაბიჯებისა, მათ შორის, ჩამოერთვა ქ-ნი

<sup>25</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 23), 212-ე პუნქტი.

<sup>26</sup> *Y and Others v. Bulgaria*, [2020] ECHR (Appl. No. 1666/19).

ვ.-ს ქმრისათვის ცეცხლსასროლი იარაღი და წარედგინა ბრალდება იარაღის უკანონო ტარებისათვის, მისი ქმარი დაეკავებინათ და ბრალდება წარედგინათ ქ-ნი ვ.-ს მიმართ დაცვითი ორდერის პირობების დარღვევისათვის ან ქ-ნი ვ.-სათვის უზრუნველყოთ პოლიციის მიერ რაიმე სახის დაცვა, განსაკუთრებით მისი ბოლოდროინდელი საჩივრების გათვალისწინებით.<sup>27</sup> სასამართლომ მიუთითა, რომ სახელმწიფომ არ გაატარა გონივრული ღონისძიებები, რომლებიც მიმართული იქნებოდა ქ-ნი ვ.-ს სიცოცხლისათვის საფრთხის თავიდან აცილებისაკენ, რის გამოც დადგინდა კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა არსებით ნაწილში.<sup>28</sup>

### **III. ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობა და პრაქტიკა საქართველოში**

#### **1. კანონმდებლობა**

საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის საკითხებს აწესრიგებს საქართველოს კანონი „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“.<sup>29</sup> კანონის მიზანია ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის გამოვლენისათვის, აღკვეთისა და თავიდან აცილებისათვის ეფექტიანი ნორმატიული მექანიზმის შექმნა. კანონი განსაზღვრავს ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობას.<sup>30</sup>

კანონი ადგენს ქალთა მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობის გამოვლენისა და აღკვეთის მექანიზმებს. კანონის მიხედვით, ძალადობისა და აღკვეთისათვის გამოიყენება სისხლისსამართლებრივი, სამოქალაქოსა-

<sup>27</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 26), 117-ე პუნქტი.

<sup>28</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 26), 111-ე პუნქტი.

<sup>29</sup> საქართველოს კანონი „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“, სსმ, 20, 25.05.2006.

<sup>30</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-3 და მე-4 მუხლები.

მართლებრივი და ადმინისტრაციულსამართლებრივი მექანიზმები.<sup>31</sup>

კანონის მიხედვით, „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის შემთხვევის გამოვლენას და მასზე შესაბამის რეაგირებას უზრუნველყოფენ სამართალდამცავი და სასამართლო ორგანოები. ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტის პირველადი იდენტიფიკაციის და მასზე რეაგირების მიზნით შესაბამისი ორგანოებისთვის მიმართვის ვალდებულება აკისრიათ სამედიცინო დაწესებულებების ... უფლებამოსილ თანამშრომლებს და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა სუბიექტებს“.<sup>32</sup>

კანონი ითვალისწინებს დამცავი და შემაკავებელი ორდერების გაცემის წესს. კერძოდ, „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტზე ოპერატიული რეაგირებისათვის გარკვეული მოქმედებების შეზღუდვის უზრუნველსაყოფად შესაძლებელია, დროებითი ღონისძიების სახით გამოიცეს შემაკავებელი ორდერი ან დამცავი ორდერი.“<sup>33</sup> კანონის მიხედვით, პოლიციის უფლებამოსილი თანამშრომლის მიერ მსხვერპლის დაცვისა და მოძალადის გარკვეული მოქმედებების შეზღუდვის უზრუნველსაყოფად დროებითი ღონისძიებების სახის შემაკავებელი ორდერის გამოცემა სავალდებულოა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის რამდენიმე მუხლით გამოძიების დაწყების ან გამოძიების მიმდინარეობის შემთხვევაში, მათ შორის: 108-ე (განზრახ მკვლელობა), 109-ე (განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებაში) და 115-ე (თვითმკვლელობამდე მიყვანა) მუხლებით.<sup>34</sup>

კანონის მიხედვით, ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ შეტყობინების მიღების შემდეგ, თუ არ არსებობს გამოძიების დაწყების საფუძველი, პოლიციის უფლებამოსილი თანამშრომელი, შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით დადგენილი წესით, აფასებს ქალის მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის განმეორების რისკს და ამ საფრთხის ხარისხის მიხედვით იღებს გადაწყვეტილებას შემაკავებელი ორდერის გამოცემის შესახებ ან გა-

<sup>31</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-9 მუხლის 1-ელი პუნქტი.

<sup>32</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-9<sup>1</sup> მუხლი.

<sup>33</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის 1-ელი პუნქტი.

<sup>34</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის 1<sup>1</sup> პუნქტი.

მოცემაზე უარის თქმის შესახებ.<sup>35</sup> შემაკავებელი ორდერი გამოიცემა საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული შემაკავებელი ორდერის ოქმით განსაზღვრული რისკების შეფასების კითხვარის საფუძველზე.<sup>36</sup>

სხვა საკითხებთან ერთად, შემაკავებელი ორდერი შეიძლება ითვალისწინებდეს: მოძალადის მსხვერპლის საცხოვრებელი სახლიდან გარიდებას, მსხვერპლთან, მის სამსახურთან და სხვა იმ ადგილებთან, სადაც მსხვერპლი იმყოფება, მოძალადის მიახლოების აკრძალვას; ელექტრონული ზედამხედველობის განხორციელებას, მოძალადისათვის ამ ორდერის მოქმედების პერიოდში ან ამ ორდერით განსაზღვრულ პერიოდში იარაღით (მათ შორის, სამსახურებრივ-საშტატო იარაღით) სარგებლობის უფლების შეზღუდვას ან აკრძალვას, იარაღის შეძენის ან მისი შეძენისათვის ნებართვის ან ლიცენზიის მოპოვების უფლების აკრძალვას და პირად საკუთრებაში არსებული იარაღის ან/და კუთვნილი იარაღის შენახვისა ან დროებით ჩამორთმევის პირობებს.<sup>37</sup>

კანონი ასევე ითვალისწინებს მოძალადის მიმართ ელექტრონული ზედამხედველობის დაწესებისა და განხორციელების წესებს.<sup>38</sup> კანონი ადგენს, რომ მოძალადის მიმართ ელექტრონული ზედამხედველობის დაწესება დასაშვებია, თუ არსებობს მოძალადის მხრიდან ძალადობის განმეორების რეალური საფრთხე, რის შეფასებასაც პოლიციის უფლებამოსილი თანამშრომელი ახორციელებს საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული შემაკავებელი ორდერის ოქმით განსაზღვრული რისკების შეფასების კითხვარის საფუძველზე.<sup>39</sup> ამასთანავე, გამოიცემა ოქმი ელექტრონული ზედამხედ-

<sup>35</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის 1<sup>2</sup> პუნქტი.

<sup>36</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის მე-3 მუხლი.

<sup>37</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის მე-3<sup>2</sup> პუნქტი.

<sup>38</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10<sup>1</sup> მუხლი.

<sup>39</sup> ძალადობის განმეორების საფრთხის შეფასებისას მხედველობაში მიიღება სხვადასხვა გარემოება, მათ შორის, წარსულში მოძალადის მიერ მის მიმართ გამოცემული შემაკავებელი ორდერის ან/და დამცავი ორდერის დარღვევის ფაქტი და დარღვევის ხასიათი, წარსულში ძალადობრივი

ველობის განხორციელების შესახებ და ის გამოცემიდან 24 საათის განმავლობაში დასამტკიცებლად წარედგინება სასამართლოს.<sup>40</sup>

კანონის ასევე ადგენს, რომ შემაკავებელი და დამცავი ორდერების გამოცემის მოთხოვნის უფლება აქვს მსხვერპლს, მსხვერპლის ოჯახის წევრს ან, მსხვერპლის თანხმობით, სოციალურ მუშაკს ან პირს, რომელიც მსხვერპლს სამედიცინო, იურიდიულ, ფსიქოლოგიურ დახმარებას უწევს.<sup>41</sup>

კანონი ასევე ადგენს, რომ პოლიცია ვალდებულია, ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში, დაუყოვნებლივ მოახდინოს რეაგირება და განახორციელოს კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები.<sup>42</sup> ძალადობის ფაქტის შესახებ შეტყობინების მიღების შემთხვევაში პოლიცია ვალდებულია, დაუყოვნებლივ გამოცხადდეს შემთხვევის ადგილზე.<sup>43</sup> ძალადობის ფაქტის არსებობის შემთხვევაში, პოლიცია ვალდებულია, ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტის აღსაკვეთად გაატაროს კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები, განცალკევებულად გამოკითხოს მონაწილე პირები, მოწმეები, მსხვერპლს მიაწოდოს ინფორმაცია მისი უფლებების შესახებ, მსხვერპლის მოთხოვნით ან გადაუდებელ შემთხვევაში უზრუნველყოს მისი გადაყვანა სამედიცინო დაწესებულებაში; მსხვერპლის მოთხოვნით, აგრეთვე, გადაუდებელ შემთხვევაში მსხვერპლის თანხმობით უზრუნველყოს მსხვერპლისა და მასზე დამოკიდებული პირის თავშესაფარში გადაყვანა, საჭიროების შემთხვევაში, ამ კანონის საფუძველზე მოძალადე გაარიდოს მსხვერპლის საცხოვრებელი ადგილიდან და უზრუნველყოს

---

დანაშაულის ჩადენის ფაქტი, მოძალადის მხრიდან მუქარა ან/და მის მიერ ფიზიკური ძალადობის განხორციელებისას ცივი/ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების/დემონსტრირების ფაქტი და სხვა გარემოებები. იხ. კანონი (სქოლიო 29), მე-10<sup>1</sup> მუხლის მე-2 პუნქტი.

<sup>40</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10<sup>1</sup> მუხლის მე-4 პუნქტი.

<sup>41</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-11 მუხლის 1-ელი პუნქტი.

<sup>42</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-16 მუხლის 1-ელი პუნქტი.

<sup>43</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-16 მუხლის მე-2 პუნქტი.

მსხვერპლის უსაფრთხოება.<sup>44</sup>

ამ კანონის დებულებების აღსრულების მიზნით საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი ადგენს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას შემაკავებელი ორდერით ან დამცავი ორდერით გათვალისწინებული მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შეუსრულებლობისათვის, ან ელექტრონული ზედამხედველობის განხორციელებისას მოძალადის მიერ ელექტრონული ზედამხედველობის განხორციელების წესით განსაზღვრულ საგანგაშო ზონაში შეღწევის, ანდა მოძალადის მიერ საგანგაშო ან ბუფერული ზონის დატოვების შესახებ უფლებამოსილი პირის მოთხოვნის შეუსრულებლობის ან მოძალადის მიერ ელექტრონული ზედამხედველობისთვის თავის არიდებისათვის.<sup>45</sup>

როგორც აღინიშნა, კანონი ითვალისწინებს შემაკავებელი ორდერის მოქმედების პერიოდში ან ამ ორდერით განსაზღვრულ პერიოდში იარაღით (მათ შორის, სამსახურებრივ-საშტატო იარაღით) სარგებლობის უფლების შეზღუდვას ან აკრძალვას, იარაღის შეძენის ან მისი შეძენისათვის ნებართვის ან ლიცენზიის მოპოვების უფლების აკრძალვას და პირად საკუთრებაში არსებული იარაღის ან/და კუთვნილი იარაღის შენახვისა ან დროებით ჩამორთმევის პირობებს.<sup>46</sup> „იარაღის შესა-

<sup>44</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-16 მუხლის მე-3 პუნქტი.

<sup>45</sup> საქართველოს კანონი „საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი“, მუხლი 381<sup>1</sup>, სსმ, 41(48), 22.07.1999.

<sup>46</sup> ამ დებულების შესასრულებლად შესაბამისი წესებია დადგენილი კანონით „იარაღის შესახებ“ (სსმ, 14, 08.05.2003), რომელიც განსაზღვრავს შეზღუდვებს ცეცხლსასროლი იარაღის ტარებაზე, შენახვა, შეძენა, ლიცენზიის (ნებართვის) გაუცემლობასა და ჩამორთმევაზე. კანონის მე-10 მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, მოძალადეს „დამცავი და შემაკავებელი ორდერებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და განსაზღვრული ვადით, აგრეთვე იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვის ორდერის მოქმედების ვადით ეკრძალება პირად საკუთრებაში არსებული იარაღის ტარება, ზოლო ეზღუდება ან ეკრძალება სამსახურებრივ-საშტატო იარაღის ტარება. დამცავი, შემაკავებელი და იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვის ორდერების მოქმედების პერიოდში ან დამცავი და შემაკავებელი ორდერებით განსაზღვრულ პერიოდში მოძალადეს ჩამოერთმევა პირად საკუთრებაში არსებული იარაღი და შეეზღუდება ან ჩამოერთმევა გადაცემული სამ-



ხეზ“ კანონის მე-20 მუხლის მე-3 პუნქტი მოძალადეს უნესებს შეზღუდვას ცეცხლსასროლი იარაღის შენახვაზე,<sup>47</sup> შეძენასა<sup>48</sup> და ლიცენზიის (ნებართვის) გაცემაზე.<sup>49</sup> კანონის 28-ე მუხლის 1-ელი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულია, რომ იარაღის ჩამორთმევა ხდება მოძალადისათვის მის მიმართ გამოცემული დამცავი, შემაკავებელი ან იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვის ორდერით განსაზღვრულ შემთხვევებში და განსაზღვრული ვადით.

როგორ აღინიშნა, შემაკავებელი ორდერი გამოიცემა საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული შემაკავებელი ორდერის ოქმით განსაზღვრული რისკების შეფასების კითხვარის საფუძველზე.<sup>50</sup> „შემაკავებელი ორდერის და შემაკავებელი ორდერის ოქმის ფორმების დამტკიცების, აგრეთვე მათი შედგენის უფლებამოსილი პირების განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანება (№81) მიღებულია 2018 წლის 13 ივლისს. ბრძანების მე-3 მუხლის მიხედვით, პასუხისმგებელი პირები უფლებამოსილი არიან, ოჯახში ძალადობისა და ქალთა მიმართ ძალადობის შემთხვევებში, შემაკავებელი ორდერის ოქმის კითხვარების საშუალებით განახორციელონ განმეორებითი ძალადობის რისკების სიმძიმის შეფასება და გამოსცენ შემაკავებელი ორდერი. ამასთანავე, ბრძანების მე-4 მუხლი ადგენს, რომ განმეორებითი ძალადობის რისკებისა და რისკის სიმძიმის შეფასება ხორციელდება შემაკავებელი ორდერის ოქმში ასახული კითხვების საშუალებით, ხო-

სახურებრივ-სამშტატო იარაღის ტარების უფლება.“

<sup>47</sup> ამ საკითხების მოსაწესრიგებლად მიღებულია საქართველოს შს მინისტრის ბრძანება. იხ. საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანება №1094 „ოჯახში ძალადობის დროს მოძალადისათვის ჩამორთმეული პირად საკუთრებაში არსებული იარაღის შენახვის წესისა და პირობების, აგრეთვე მოძალადისათვის სამსახურებრივ-სამშტატო იარაღით შეზღუდულად სარგებლობის ან/და ჩამორთმევის წესისა და პირობების დამტკიცების შესახებ“, სსმ, 163, 10.12.2010.

<sup>48</sup> კანონი (სქოლიო 46), მე-19 მუხლის მე-9 პუნქტი.

<sup>49</sup> კანონი (სქოლიო 46), 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „თ“ ქვეპუნქტი.

<sup>50</sup> კანონი (სქოლიო 29), მე-10 მუხლის მე-3 პუნქტი.

ლო განმეორებითი ძალადობის რისკის სიმძიმე განისაზღვრება შემთხვევითი ორდერის ოქმში მითითებული კითხვებისთვის მინიჭებული ქულების საფუძველზე.

საყურადღებოა, რომ ბრძანებას თან ერთვის როგორც შემთხვევითი ორდერი, ისე შემთხვევითი ორდერის ოქმი. ეს უკანასკნელი მოითხოვს დოკუმენტში სხვადასხვა ინფორმაციის ასახვას, მათ შორის: ზოგადი ინფორმაციის სავარაუდო ძალადობის შესახებ, პირადი ინფორმაციის მსხვერპლის შესახებ, პირადი ინფორმაციის მოძალადის შესახებ, ინფორმაციის მსხვერპლისა და მოძალადის კავშირის შესახებ. ოქმით ასევე გათვალისწინებულია კითხვარი განმეორებითი ძალადობის რისკების განსაზღვრავად. კითხვარი ითვალისწინებს მრავალ კითხვას, რაც იძლევა საშუალებას, შეფასდეს ძალადობის განმეორების საფრთხე.<sup>51</sup>

ამ კითხვებზე გაცემული პასუხების ქულების დაჯამებით უფლებამოსილ პირს შეუძლია განსაზღვროს, სახეზეა განმეორებითი ძალადობის რისკი თუ მაღალი რისკი. ძალადობის რისკის დონის (ხარისხის) მიხედვით, უფლებამოსილი პირი იღებს გადაწყვეტილებას შესაბამისი ღონისძიების გატარების შესახებ.

ოჯახში ძალადობის მარეგულირებელი საქართველოს ნორმატიული ბაზის შეფასებასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კანონმდებლობა, მათ შორის კანონი „ქალთა მიმართ ძალადობის

<sup>51</sup> ამ კითხვებს შორისაა: ფიქრობთ, რომ მოძალადე მოგაყენებთ ჯანმრთელობის დაზიანებას, მოგკლავთ, ჯანმრთელობას დაუზიანებს ან მოკლავს თქვენს შვილ(ებ)ს ან/და სხვა ახლობელს? მოძალადეს თქვენ წინააღმდეგ გამოუყენებია ცეცხლსასროლი იარაღი (მათ შორის, იარაღის დემონსტრირებით), დანა ან/და სხვა ნივთი/ნივთიერება (რომელსაც შეეძლო სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნა) ან დაგმუქებიათ მისი გამოყენებით ამჟამინდელი ან/და წარსული ინციდენტის დროს? მოძალადე მიდრეკილია ალკოჰოლური, ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებისკენ? მოძალადეს ხელი მიუწვდება მის ან მესამე პირის საკუთრებაში/მფლობელობაში არსებულ ცეცხლსასროლ იარაღზე? ფიქსირდება თუ არა მოძალადის მიერ შემთხვევითი ან დამცავი ორდერის დარღვევის შესახებ ინფორმაცია? მოძალადის მხრიდან წარსულში ფიქსირდება ოჯახური ან სხვა ძალადობრივი დანაშაულის ფაქტები?

ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ დამაკმაყოფილებლად აწესრიგებს ქალისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებს და საკანონმდებლო (ნორმატიული) რეგულირების რაიმე პრობლემა არ ყოფილა იდენტიფიცირებული.

გარდა თავად ძალადობის მსხვერპლისა, ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტის პირველადი იდენტიფიკაციის და მასზე რეაგირების მიზნით, შესაბამისი ორგანოებისთვის მიმართვის ვალდებულება აკისრიათ სამედიცინო დაწესებულებების უფლებამოსილ თანამშრომლებს და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა სუბიექტებს.

საქართველოს კანონმდებლობა ითვალისწინებს პოლიციის მიერ ქალის მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობის ფაქტზე დაუყოვნებლივი რეაგირების აუცილებლობას და უფლებამოსილია, გაატაროს შესაბამისი ღონისძიებები ძალადობის მსხვერპლის სიცოცხლის დასაცავად. ამისათვის პოლიციამ უნდა გამოიყენოს რისკების შეფასების ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობით პოლიციას შეუძლია შეაფასოს რისკის დონე (ხარისხი) და ამის საფუძველზე გადადგას შესაბამისი ნაბიჯები.

კანონი ითვალისწინებს სპეციალური ღონისძიების სახით შემაკავებელი ორდერის სავალდებულო გამოცემას სისხლის სამართლის კოდექსის რამდენიმე მუხლით გამოძიების დაწყების ან გამოძიების მიმდინარეობის შემთხვევაში. კანონი ასევე ითვალისწინებს ქალის მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობის განმეორების რისკის შეფასებას, რის საფუძველზეც შეიძლება გამოიცეს შემაკავებელი ორდერი. კანონით ასევე გათვალისწინებულია მოძალადის მიმართ ელექტრონული ზედამხედველობის დაწესებისა და განხორციელების წესები.

კანონის დებულებების აღსასრულებლად საქართველოს კანონმდებლობა ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას შემაკავებელი ორდერით ან დამცავი ორდერით გათვალისწინებული მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შეუსრულებლობისათვის.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა, რომ ქალის მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით საქართველოს კანონმდებლობა აკმაყოფილებს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დადგენილ სტანდარტებს ქალის მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობის მიმართ. კერძოდ, ქვეყანაში ნორმატიული ბაზის ანალი-

ზი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის, მათ შორის ისეთი საქმეებით დადგენილი მოთხოვნების მიმართ, როგორებიცაა *ოპუზი თურქეთის წინააღმდეგ* და *კურტი ავსტრიის წინააღმდეგ*, ცხადყოფს, რომ ამ საკითხების მარეგულირებელი საქართველოს კანონმდებლობა შესაბამეა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებს. ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მსგავსად, საქართველოს კანონმდებლობა შესაბამისი ღონისძიებების გატარებისას ითვალისწინებს ისეთ გარემოებებს, როგორებიცაა: სავარაუდო დანაშაულის სიმძიმე, მსხვერპლისათვის მიყენებული ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზიანი, იარაღის გამოყენება, მუქარის არსებობა, ძალადობის გავლენა (მათ შორის, ფსიქოლოგიური) ოჯახში მცხოვრებ ბავშვებზე, ძალადობის განმეორების ალბათობის არსებობა, მსხვერპლის ან ნებისმიერი შესაბამისი პირის ჯანმრთელობის ან უსაფრთხოების მიმართ მუქარა, ოჯახის წევრების ურთიერთობის ისტორია, მათ შორის: წარსულში ძალადობის შემთხვევა, ცეცხლსასროლი იარაღის ხელმისაწვდომობა მოძალადისათვის, სავარაუდო მოძალადის სისხლისსამართლებრივი წარსული, განსაკუთრებით ძალადობრივი ხასიათის.<sup>52</sup>

ევროპული სასამართლოს მსგავსად, საქართველოს კანონმდებლობა ასევე ითვალისწინებს ევროპული სასამართლოს მიერ საქმეზე – *კურტი ავსტრიის წინააღმდეგ* – დადგენილ ვალდებულებას, რომ სახელმწიფომ უზრუნველყოს ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ ინფორმაციაზე დაუყოვნებლივი რეაგირება და რომ მოახდინოს საფრთხის შეფასება, კერძოდ, სახელმწიფომ უნდა შეაფასოს, რამდენად რეალური და მყისიერია საფრთხე ოჯახში ძალადობის საქმეების სპეციალური კონტექსტის გათვალისწინებით.<sup>53</sup> ამ საქმეზე დადგენილი მიდგომის შესაბამისად, საქართველოს კანონმდებლობა ითვალისწინებს შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას, თუ დადგინდა, რომ არსებობს საფრთხე ძალადობის მსხვერპლის ან მისი ოჯახის წევრებისათვის.

<sup>52</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 2), 138-ე პუნქტი.

<sup>53</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 23), 168-ე-171-ე პუნქტები.

## 2. პრაქტიკა

მართალია, ბოლო წლებში გადაიდგა ქმედითი ნაბიჯები საქართველოში ქალთა/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ, მათ შორის საზოგადოებაში ცნობიერების ამაღლების, კანონმდებლობისა და პრაქტიკის გაუმჯობესების, ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობისათვის სისხლისსამართლებრივი დევნის მაჩვენებლის გაზრდისა და მსხვერპლთა დაცვის სამართლებრივი მექანიზმის განახლებული ფორმით ამოქმედების თვალსაზრისით,<sup>54</sup> საქართველოში ქალთა/ოჯახში ძალადობის მიმართ რთული მდგომარეობაა.<sup>55</sup> ამას მოწმობს როგორც კონკრეტული ფაქტები<sup>56</sup> და

<sup>54</sup> საქართველოს პროკურატურის 2023 წლის საქმიანობის ანგარიში, 75-78, იხ. <[https://pog.gov.ge/uploads\\_script/resources/tmp/phpuP9BJo.pdf](https://pog.gov.ge/uploads_script/resources/tmp/phpuP9BJo.pdf)> [22.08.2025]; ასევე იხ. შსს-ს მიერ გავრცელებული ინფორმაცია: <<https://police.ge/ge/2023-tslis-pirveli-maisidan-qalta-mimart-anda-odjakhshi-dz-aladobis-mskhverpita-datsvis-samartlebrivi-meqanizmi-ganakhlebuli-for-mit-amogmedda/15772>> [22.08.2025].

<sup>55</sup> საქართველოს სახალხო დამცველის საპარლამენტო ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, 2023 წელი, 33-34, იხ.: <<https://ombudsman.ge/res/docs/2024052311354297279.pdf>> [22.08.2025].

<sup>56</sup> ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის შემთხვევების მრავალრიცხოვნობის გამო, მოხსენიებული შემთხვევები მხოლოდ საილუსტრაციოა: „ზუგდიდში კაცმა ცოლი მოკლა – შსს“, 24 მაისი, 2024 წ., იხ.: <<https://netgazeti.ge/news/723959/>> [22.08.2025]; „18 წელი მიუსაჯეს კაცს, რომელმაც შშმ ცოლი მოკლა ურეკში – პროკურატურა“, 7 ივნისი, 2024 წ., იხ.: <<https://batumelebi.netgazeti.ge/slideshow/528865/>> [22.08.2025]; „რუსთავში კაცმა 21 წლის ცოლი და სიდედრი მოკლა – შსს“, 22 მაისი, 2024 წ., იხ.: <<https://netgazeti.ge/news/723695/>> [22.08.2025]; „ბოლნისში, გენდერის ნიშნით მეუღლის მკვლელობაში ბრალდებულს უვადო თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა“, 28 თებერვალი, 2024 წ., იხ.: <<https://www.interpressnews.ge/ka/article/789506-bolniss-shi-genderis-nishnit-meuglis-mkvlelobashi-braldebuls-uvado-tavisuplebis-agkveta-miesaja>> [22.08.2025]; „ავტობუსში ქმრის მიერ მოკლული ქალის საქმეზე თბილისის სააპელაციო სასამართლოში სხდომა გაიმართება“, 29 ნოემბერი, 2023 წ., იხ.: <<https://>

სტატისტიკა,<sup>57</sup> ისე ევროპული სასამართლოს მიერ საქართველოს მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილებები.

[www.interpressnews.ge/ka/article/779529-avtobusshi-kmris-mier-moklu-li-kalis-sakmeze-tbilisis-saapelacio-sasamartloshi-sxdoma-gaimarteba](http://www.interpressnews.ge/ka/article/779529-avtobusshi-kmris-mier-moklu-li-kalis-sakmeze-tbilisis-saapelacio-sasamartloshi-sxdoma-gaimarteba) [22.08.2025]; „ყოფილი ცოლისა და სიდედრის მკვლელობაში ბრალდებული პოლიციელი, რომელმაც დანაშაულის შემდეგ თვითმკვლელობა სცადა, გარდაიცვალა“, 11 ოქტომბერი, 2023 წ., იხ.: <<http://www.interpressnews.ge/ka/article/773217-qopili-colisa-da-sidedris-mkvlelobashi-braldebuli-policieli-romelmac-danashaulis-shemdeg-tvitmkvleloba-scada-gardaicvala>> [22.08.2025]; „თერჯოლაში კაცმა ყოფილი ცოლი მოკლა“, 22 ნოემბერი, 2022 წ., იხ.: <<http://tabula.ge/ge/news/694049-terjolashi-katsma-qopili-tsol-mokla>> [22.08.2025]; „ქუთაისში ქალის მკვლელობის ბრალდებით მისი ყოფილი ქმარი ცხელ კვალზე დააკავეს“, 1 ივლისი, 2022 წ., იხ.: <<http://imednews.ge/ge/samartali/255895/qutaisshi-qalis-mkvlelobis-braldebit-misi-kopili-qmari-tskhel-kvalze-daakaves>> [22.08.2025]; „თბილისში, მამაკაცმა საზოგადოებრივ ტრანსპორტში მეუღლე ყელის არეში დანით დაჭრა, ქალი ადგილზე გარდაიცვალა“, 21 მაისი, 2022 წ., იხ.: <<http://www.interpressnews.ge/ka/article/711534-tbilisshi-mamakacma-sazogadoe-briv-transportshi-meugle-qelis-areshi-danit-dachra-kali-adgilze-gardaicvala>> [22.08.2025]; ოჯახში ძალადობის შემთხვევები: „შსს – ბრალდებული გარდაბანში, ავტომობილით განზრახ დაეჯახა დას, რის შემდეგაც მას დანით სხეულზე მრავლობითი ჭრილობა მიაყენა – გოგონა ადგილზე გარდაიცვალა“, 16 მაისი, 2024 წ., იხ.: <<http://www.interpressnews.ge/ka/article/799838-shss-braldebuli-gardabanshi-avtomobilit-ganzrax-dae-jaxa-das-ris-shemdegac-mas-danit-sxeulze-mravlobiti-chriloba-miaqena-gogona-adgilze-gardaicvala>> [22.08.2025].

<sup>57</sup> საქართველოს პროკურატურის მიერ გავრცელებული ინფორმაციით, 2014-2022 წლებში საქართველოში ჩადენილი 186 ქალის მკვლელობიდან, ოჯახური ნიშნით 92 ქალის მკვლელობა იყო. ამავე პერიოდში ჩადენილი 129 ქალის მკვლელობის მცდელობიდან, 69 ქალის მკვლელობის მცდელობა იყო ჩადენილი ოჯახური ნიშნით. იხ.: <<http://pog.gov.ge/uploads/eb6f7f93-Femicide.pdf>> [22.08.2025]. ასევე „ფემიციდი – ქალის მკვლელობის 14 და მკვლელობის მცდელობის 23 შემთხვევა 8 თვეში“, 15 ოქტომბერი, 2022 წ., იხ.: <<http://mtavari.tv/news/100799-pemitsidi-kalis-mkvlelobis-14-mkvlelobis>> [22.08.2025].

თუ ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობა განიხილება ევროპული სასამართლოს პრაქტიკით დადგენილი სტანდარტების მიხედვით, უნდა დაისვას რამდენიმე კითხვა, რომელთა საფუძველზეც შეიძლება შეფასდეს, უზრუნველყო თუ არა სახელმწიფომ სიცოცხლის უფლების დაცვა. ეს კითხვებია: დაუყოვნებლივ მოახდინა თუ არა სახელმწიფომ რეაგირება შეტყობინებაზე ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის შესახებ? იყო თუ არა სახელმწიფოს მიერ რეალური და მყისიერი საფრთხის შეფასება დამოუკიდებელი, პროაქტიური და ყოვლისმომცველი და ამ შეფასებისას გაითვალისწინა თუ არა მან საქმის სპეციალური კონტექსტი? თუ საფრთხის შეფასებიდან გამომდინარე გამოვლინდა, რომ სიცოცხლისათვის საფრთხე იყო რეალური და მყისიერი, უზრუნველყო თუ არა სახელმწიფომ პრევენციული ოპერატიული და დაცვითი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც იყო საფრთხის ხარისხის შესაფერისი და თანაზომიერი?

როგორც ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობის ანალიზისას გამოჩნდა, საქართველოს კანონმდებლობა აკმაყოფილებს ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილ სტანდარტებს. ამას მოწმობს ის რამდენიმე საქმე, რომლებზეც ევროპულ სასამართლოს გამოტანილი აქვს გადანყვეტილებები საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის საქმეებზე. ეს კი ნიშნავს, რომ საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის პრობლემა საქართველოს კანონმდებლობის ევროპულ სტანდარტებთან შეუსაბამობით კი არ არის განპირობებული, არამედ მარეგულირებელი კანონმდებლობის პრაქტიკაში აღსრულების სირთულეებით. კერძოდ, საქმე *თხელიძე საქართველოს წინააღმდეგ*<sup>58</sup> ეხებოდა სიტუაციას, რომელშიც ხელისუფლებამ ვერ უზრუნველყო პრევენციული ღონისძიებების გატარება ოჯახში ძალადობის მსხვერპლის დასაცავად. ამ საქმეში მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ მისი შვილის (M.T.) პარტნიორი მამაკაცი (L.M.) ახდენდა მის შვილზე ძალადობას, რაც დასრულდა M.T.-ს სიცოცხლის მოსპობით. ამის შემდეგ L.M.-მ თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე.

უბედურ შემთხვევამდე ექვსი თვის განმავლობაში M.T.-მ და მოსარჩელემ, სულ მცირე, შვიდჯერ მიმართეს პოლიციას დახმა-

<sup>58</sup> Tkhelidze v Georgia, [2021] ECHR (Appl. No. 33056/17).

რებისათვის. პოლიციისათვის მიმართვისას ისინი ყოველთვის დეტალურად აღწერდნენ L.M.-ს მხრიდან განხორციელებული ძალადობის ხარისხს. მართალია, მოსარჩელემ და M.T.-მ პოლიციას არაერთხელ მიმართეს, მას არ დაუწყია სისხლის სამართლის გამოძიება და არ ყოფილა გამოცემული შემაკავებელი ორდერი, მიუხედავად იმისა, რომ M.T.-ს აღენიშნებოდა ფიზიკური ძალადობის ნიშნები. ეს ხდებოდა მაშინ, როდესაც პოლიციამ იცოდა, რომ L.M. პათოლოგიურად ეჭვიანი და ფსიქიკურად არასტაბილური იყო, ჰქონდა ბრაზის მართვის სირთულეები, კრიმინალური წარსული და იყო ნარკოტიკებისა და ალკოჰოლის მომხმარებელი. პოლიციამ ასევე იცოდა, რომ M.T. ყოველთვის თანატარებდასხვადასხვათავდაცვითიარაღსდაგანიცდიდაუკიდურეს შიშსა და შფოთვის, როდესაც ხედავდა, როგორ უახლოვდებოდა მისი პარტნიორი მის სახლს ან სამსახურს. ყველა ეს გარემოება ადასტურებდა M.T.-ს მიმართ L.M.-ისაგან მომდინარე საფრთხის რეალურობას. ამას გარდა, ის ძალადობა, რომელსაც M.T. განიცდიდა, არ შეიძლება დანახული ყოფილიყო როგორც ინდივიდუალური და ცალკე აღებული ეპიზოდი, არამედ უნდა ყოფილიყო განხილული როგორც განგრძობადი სიტუაცია.

საქმის განხილვის შედეგად ევროპულმა სასამართლომ დამაკმაყოფილებლად მიიჩნია ზოგადად ქვეყანაში არსებული საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ჩარჩო, რომელიც შექმნილი იყო ქალების მიმართ ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის. სასამართლოს აზრით, პრობლემა იყო სამართალდამცავი ორგანოების მიერ შემაკავებელი მექანიზმის შესრულების ხარისხში, კერძოდ კი მოსარჩელის შვილის მიმართ პრევენციული ოპერატიული ღონისძიებების გატარების ვალდებულების შეუსრულებლობაში.

სასამართლოს აზრით, როდესაც ოჯახში ძალადობა განგრძობადი ხასიათისაა, საეჭვოდ არ უნდა ჩაითვალოს ის, რომ მსხვერპლისათვის წარმოშობილი საფრთხე არის მყისიერი. აქედან გამომდინარე, პოლიციამ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა, რომ მოსარჩელის შვილის სიცოცხლისათვის არსებობდა რეალური და მყისიერი საფრთხე.

ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ მისთვის თვალნათელი იყო რამდენიმე მნიშვნელოვანი მარცხი, რომლებიც განიცადა სამართალდამცავმა ორგანოებმა ამ საქმესთან მიმართებით. უპირველეს ყოვლისა, არსებობდა მინიშნებები პოლიციის ოფიცრების მიერ მტკიცე-



ბულებათა არაზუსტი და არასრულყოფილი შეგროვების შესახებ. ოჯახში ძალადობის შემთხვევის საპასუხოდ მტკიცებულებების შეგროვების ხარვეზებს შეეძლო გამოენვია ძალადობის ხარისხის არასათანადო შეფასება, მოეხდინა უარყოფითი გავლენა სისხლის სამართლის გამოძიების დაწყების პერსპექტივაზე და განეპირობებინა ძალადობის მსხვერპლისათვის გულის აცრუებაც კი იმაზე, რომ მას მომავალში ხელისუფლებისათვის შეეტყობინებინა ოჯახის მოძალადე წევრის შესახებ. ევროპულმა სასამართლომ ასევე მიუთითა: როდესაც ხდებოდა შემთხვევების დაფიქსირება, არაფერი ადასტურებდა, რომ პოლიციის ოფიცრები ახდენდნენ „სასიკვდილო საფრთხის შეფასებას“ დამოუკიდებელი, პროაქტიური და ყოვლისმომცველი გზით. პოლიციის ოფიცრებმა არ მიანიჭეს საკმარისი მნიშვნელობა ძალადობის პოტენციურად მაპროვოცირებელ ფაქტორებს, როგორებიცაა: L.M.-ს ალკოჰოლზე დამოკიდებულება, მისი პათოლოგიური ეჭვიანობა და ა.შ. ამასთანავე, სახელმწიფომ მხედველობაში არ მიიღო, როგორ აღიქვამდა მსხვერპლი საფრთხეს. პოლიციამ ამჯობინა, შემთხვევა დაეკვალიფიცირებინა „უმნიშვნელო ოჯახურ კინკლაობად“ (minor family altercation).

სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ, მიუხედავად იმისა, ეროვნული საკანონმდებლო ჩარჩო ითვალისწინებდა მოძალადის მიმართ დროებით შემზღუდველ ღონისძიებებს, როგორებიცაა დამცავი და შემაკავებელი ორდერები, შესაბამისმა სახელმწიფო ორგანოებმა საერთოდ არ გამოიყენეს ეს ღონისძიებები. მეტიც, არც მოსარჩელისათვის და არც მისი შვილისათვის პოლიციას არ გაუწევია კონსულტაცია მათი საპროცესო უფლებების შესახებ და მათთვის ხელმისაწვდომი სხვადასხვა საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული დაცვითი ღონისძიების შესახებ. პირიქით, პოლიციელებმა შეცდომაში შეიყვანეს ისინი იმით, რომ უთხრეს – არ შეეძლოთ მოძალადის დაკავება ან სხვა შემზღუდველი ღონისძიების გატარება.

M.T.-სა და მოსარჩელეს მიერ განმეორებით წარდგენილი არაერთი საჩივრის გათვალისწინებით, არსებობდა მრავალი მტკიცებულება, რომელიც ამართლებდა სისხლისსამართლებრივი სამართალწარმოების დაწყებას L.M.-ის წინააღმდეგ, რაც შესაძლებელს გახდიდა მის მოთავსებას წინასწარ პატიმრობაში. სასამართლოს აზრით, დასანანია, რომ სამართალდამცველმა ორგანოებმა არ გააკეთეს ეს.

ზოგადად ქვეყანაში, ოჯახში ძალადობის საერთო მდგომარეობის გათვალისწინებით, ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო პრევენციული ოპერატიული ღონისძიებების გატარება, რამაც ძირითადი გამოუთხარა მოსარჩელისა და მისი შვილის უფლებებს, ესარგებლათ თანაბარი დაცვით კანონის წინაშე. საბოლოოდ, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ დაარღვია კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული პოზიტიური ვალდებულება (არსებით ნაწილში).<sup>59</sup> ასევე საინტერესოა საქმე *A და B საქართველოს წინააღმდეგ*,<sup>60</sup> რომელშიც სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო პოლიციის ოფიცრის მიერ გენდერული ნიშნით ძალადობის თავიდან აცილება და საქმის ეფექტიანი გამოძიება. ამ საქმეში მოსარჩელები იყვნენ *C*-ს დედა და შვილი. *C*-ს სიცოცხლე მოსპო მისმა პარტნიორმა (*D*-მ), რომელიც იყოს პოლიციის ოფიცერი. რამდენიმე წლის განმავლობაში *C*-მ და მისმა ოჯახმა არაერთხელ შეატყობინეს პოლიციას *D*-სგან მომდინარე ძალადობის ფაქტების შესახებ, რომელსაც თავისი პარტნიორის მკვლელობის გამო სასჯელი შეეფარდა. პირველი მოსარჩელე, თავისი და მეორე მოსარჩელის სახელით, ასაჩივრებდა იმას, რომ პოლიციის ოფიცრებმა და პროკურორებმა ვერ შეძლეს *C*-ს სიცოცხლის უფლების დაცვა.

ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფომ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა მსხვერპლის სიცოცხლისათვის არსებული საფრთხისა და შექმნილი სიტუაციის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფომ იცოდა *C*-ს სიცოცხლისათვის შექმნილი რეალური და მყისიერი საფრთხის შესახებ, სახელმწიფომ არ გაატარა შემაკავებელი ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფდა *C*-ს დაცვას. ევროპულმა სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ სამართალდამცავი ორგანოების პასიურობა კიდევ უფრო შემამოფოთებელი იყო იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ მოძალადე თავად იყო პოლიციის ოფიცერი, რომელიც თავის სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ბოროტად იყენებდა *C*-სთან მიმართებით. სასა-

<sup>59</sup> ამ საქმეზე ევროპულმა სასამართლომ ასევე დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა საპროცესო ნაწილში.

<sup>60</sup> *A and B v. Georgia*, [2022] ECHR (Appl. No. 73975/16).

მართლმ ხაზი გაუსვა იმას, რომ პოლიციამ არა მხოლოდ არ აღკვეთა მოძალადის დაუსჯელობისა და უკანონობის დემონსტრირება, არამედ ნება დართო მას, მონაწილეობა მიეღო C-ს დაკითხვაში და მალე ის დაანინაურეს კიდეც.<sup>61</sup>

ევროპულმა სასამართლომ დაასკვნა: ეს საქმე არის იმის აშკარა მაგალითი, რომ ოჯახში ძალადობის მტკიცებასთან მიმართებით სამართალდამცავი ორგანოების ზოგადმა და დისკრიმინაციულმა პასიურობამ შეიძლება შექმნას კლიმატი, რომელიც ხელს შეუწყობს, კიდეც უფრო გავრცელდეს მსხვერპლის წინააღმდეგ ძალადობა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის ქალია. მიუხედავად სხვადასხვა შემაკავებელი ღონისძიების ხელმისაწვდომობისა, ხელისუფლებამ არ მოახდინა გენდერული ნიშნით ძალადობის თავიდან აცილება მოსარჩელეთა ოჯახის წევრის მიმართ, რამაც გამოიწვია მისი სიკვდილი. საბოლოოდ, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ დაარღვია კონვენციის მე-2 მუხლიდან გამომდინარე პოზიტიური ვალდებულება არსებით ნაწილში, კონვენციის მე-14 მუხლთან (დისკრიმინაციის აკრძალვა) მიმართებით.<sup>62</sup>

საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული მესამე საქმის – *გაიდუკევიჩი საქართველოს წინააღმდეგ*<sup>63</sup> – მიხედვით, გარდაცვალებამდე ბოლო ოთხი წლის განმავლობაში მოსარჩელის შვილმა თექვსმეტჯერ შეიტანა საჩივარი პოლიციაში თავისი პარტნიორი მამაკაცის წინააღმდეგ.

როგორც ევროპულმა სასამართლომ განაცხადა, „საქმის მასალებიდან ჩანს, რომ ცამეტ შემთხვევაში პოლიციამ დაუყოვნებლივი რეა-

<sup>61</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 60), 48-ე პუნქტი.

<sup>62</sup> გადაწყვეტილება (სქოლიო 60), 49-ე პუნქტი. ევროპულმა სასამართლომ ასევე დაადგინა სახელმწიფოს მიერ მე-2 მუხლიდან გამომდინარე პოზიტიური ვალდებულების დარღვევა საპროცესო ნაწილში, კონვენციის მე-14 მუხლთან (დისკრიმინაციის აკრძალვა) მიმართებით. 46-ე პუნქტი. ასევე იხ. *Y* და *სხვები ბულგარეთის წინააღმდეგ* (გადაწყვეტილება (სქოლიო 26)); *ლანდი იტალიის წინააღმდეგ* (*Landi v. Italy*, [2022] ECHR, (Appl. No. 10929/19), რომელშიც მოძალადე ქმარმა დაჭრა თავისი ცოლი და მოკლა ერთი წლის შვილი.

<sup>63</sup> *Gaidukevich v Georgia*, [2023] ECHR (Appl. No. 38650/18).

გირება მოახდინა და გაგზავნა პატრულის ეკიპაჟი. სამ შემთხვევაზე გამოიცა შემაკავებელი ორდერი, რომლებიც, როგორც ჩანს, გ.კ.-ს არ დაურღვევია, თუმცა, სულ მცირე სამ შემთხვევაზე, სასწრაფო დახმარების გამოძახებიდან მალევე, ა.ლ.-მ უარი თქვა დახმარებაზე და პოლიციამ აღარ გამოიძია მისგან შემოსული შეტყობინებები. სტრასბურგის სასამართლო ამასთან დაკავშირებით აღნიშნავს, რომ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა განსაკუთრებით დაუცველი სიტუაციის გამო, საკანონმდებლო ბაზა უნდა აძლევდეს ხელისუფლებას უფლებამოსილებას, გამოიძიოს ოჯახში ძალადობის შემთხვევები საკუთარი ინიციატივით, როგორც საჯარო ინტერესი. ამრიგად, პირის მიერ სისხლის სამართლის საჩივრის შეტანის შეუძლებლობამ ან შეტანილი საჩივრის უკან გამოსხმობამ ხელი არ უნდა შეუშალოს ხელისუფლებას, დაიწყოს ან განაგრძოს სისხლისსამართლებრივი დევნა სავარაუდო დამნაშავეს მიმართ, ასევე ხელისუფლება არ უნდა გათავისუფლდეს მოვალეობისგან, შეაფასოს სიტუაციის სიმძიმე შესაბამისი გამოსავლის ძიების მიზნით.<sup>64</sup>

აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილების ამ ასპექტის მხედველობაში მიღება როგორც საქართველოს კანონმდებლობის, ისე პრაქტიკის შემდგომი დახვეწის თვალსაზრისით.

პრაქტიკაში წარმოშობილ ერთ-ერთ პრობლემაზე გაამახვილა ყურადღება საქართველოს სახალხო დამცველმა თავის ყოველწლიურ ანგარიშში, რომლის მიხედვით, „განსაკუთრებულ პრობლემად გამოიკვეთა არასათანადო საფუძვლით ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობის ზოგიერთ საქმეში რისკის შეფასებაზე უარის თქმა“.<sup>65</sup> კერძოდ, ანგარიშის მიხედვით, „საქართველოს კანონმდებლობა რისკის

<sup>64</sup> ამონარიდი სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან ქართულ ენაზე, 71-ე პუნქტი, იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე: <<https://www.supremecourt.ge/uploads/files/1/ANALITIKURI/გაიდუკევიჩი%20საქართველოს%20წინააღმდეგ.pdf>> [23.08.2025].

<sup>65</sup> საქართველოს სახალხო დამცველის საპარლამენტო ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, 2023 წელი, 201, იხ.: <<https://ombudsman.ge/res/docs/2024052311354297279.pdf>> [22.08.2025].

შეფასების დოკუმენტის შესავსებად რაიმე სახის სამართლებრივ საფუძველს არ ითვალისწინებს. მიუხედავად ამისა, შესწავლილი საქმეების შედეგად დადგინდა, რომ პრაქტიკაში რისკის შეფასების დოკუმენტის შესავსებად სამართლებრივ საფუძველს ითხოვენ და ძალადობის მსხვერპლი ქალების გამოკითხვის შემდგომ წყვეტენ, შეავსონ თუ არა რისკის შეფასების დოკუმენტი და, შესაბამისად, გამოსცენ თუ არა შემაკავებელი ორდერი.<sup>66</sup> ცხადია, რომ საქართველოს კანონმდებლობა მოითხოვს ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის შემთხვევაზე რეაგირებისას ასეთი კითხვარის შევსებას და მისი შევსება არ არის დამოკიდებული პოლიციელის დისკრეციაზე, შეავსოს თუ არა ძალადობის რისკის შეფასების დოკუმენტი. ამას კი შეიძლება შედეგად მოჰყვეს ძალადობის რისკების შეუფასებლობა, თანმხლები შედეგებით.<sup>67</sup>

დასკვნის სახით, აღსანიშნავია, რომ, როგორც გაირკვა, საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის თვალსაზრისით, არსებობს არა მოქმედი კანონმდებლობის ევროპული სასამართლოს სტანდარტებთან შეუსაბამობის პრობლემა, არამედ ამ სტანდარტების არაეფექტიანი შესრულების პრობლემა. ამიტომ უნდა გატარდეს ღონისძიებები ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის მიმართ შინაგან საქმეთა სამინისტროს საქმიანობაში წარმოშობილი იმ ხარვეზების იდენტიფიცირებისა და აღმოფხვრისათვის, რომლებიც იწვევს ევროპული სასამართლოს სტანდარტების დარღვევას.

გარდა ამ ხარვეზების აღმოფხვრისა, ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ საბრძოლველად მნიშვნელოვანია, გააქტიურდეს ცნობიერების ამაღლების კამპანია ზოგადად მოსახლეობაში. ამის საჭიროება გამომდინარეობს თუნდაც იმ ფაქტიდან, რომ ძალადობის მსხვერპლ ქალებს შორის პოლიციას დახმარებისათვის მიმართა ქალების მხოლოდ 11,8 პროცენტმა.<sup>68</sup> ამიტომ, ქალთა მიმართ/ოჯახში

<sup>66</sup> იხ. ანგარიში (სქოლიო 65), სქოლიო 600.

<sup>67</sup> იხ. ანგარიში (სქოლიო 65), 201, ასევე, სქოლიო 600; ასევე იხ., სახელმწიფოს რეაგირება გენდერულად მოტივირებულ ძალადობაზე საქართველოში: კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ანალიზი, 2024, 92, იხ.: <[https://gyla.ge/files/genderi\\_geo.pdf](https://gyla.ge/files/genderi_geo.pdf)> [22.08.2025].

<sup>68</sup> ქალთა მიმართ ძალადობის ეროვნული კვლევა საქართველოში, 2022,

ძალადობის წინააღმდეგ ეფექტიანად საბრძოლველად აუცილებელია, რომ აქტიურად წარიმართოს ცნობიერების ამაღლების კამპანია საზოგადოების წევრებისათვის ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის მექანიზმებზე ინფორმაციის მისაწოდებლად, რაც დაარწმუნებს მათ ძალადობის მანკიერი პრაქტიკის აღმოფხვრის საჭიროებაში და მოქმედი მექანიზმების ეფექტიანობასა და სანდოობაში.

#### IV. დასკვნა

საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის ანალიზის შედეგად შეიძლება გაკეთდეს რამდენიმე დასკვნა და გამოითქვას რეკომენდაციები, კერძოდ:

საქართველოს კანონმდებლობის შესწავლამ გამოავლინა, რომ ქალთა მიმართ ან/და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მარეგულირებელი კანონმდებლობა აკმაყოფილებს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დადგენილ მოთხოვნებს. რაც შეეხება პრაქტიკას, არსებული მდგომარეობის შესწავლის საფუძველზე, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა, რომ, მართალია, ბოლო წლებში გადიდდა ქმედითი ნაბიჯები საქართველოში ქალთა/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ, მათ შორის საზოგადოებაში ცნობიერების ამაღლების, კანონმდებლობისა და პრაქტიკის გაუმჯობესების, ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობისათვის სისხლისსამართლებრივი დევნის მაჩვენებლის გაზრდისა და მსხვერპლთა დაცვის სამართლებრივი მექანიზმის განახლებული ფორმით ამოქმედების თვალსაზრისით, საქართველოში ქალთა/ოჯახში ძალადობის მიმართ რთული მდგომარეობაა. ამას მოწმობს როგორც კონკრეტული ფაქტები და სტატისტიკა, ისე ევროპული სასამართლოს მიერ საქართველოს მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილებები.

აქედან გამომდინარე, საქართველოში ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის პრობლემა ევროპულ სტანდარტებთან მოქმედი კანონ-

---

136, იხ.: <[https://georgia.unwomen.org/sites/default/files/2023-12/updated\\_vaw\\_geo\\_web4-3.pdf](https://georgia.unwomen.org/sites/default/files/2023-12/updated_vaw_geo_web4-3.pdf)> [22.08.2025].

მდებლობის შეუსაბამობით კი არ არის განპირობებული, არამედ პრაქტიკაში მისი აღსრულების სირთულეებით. ამიტომ აუცილებელია, რომ გაგრძელდეს ეფექტიანი ღონისძიებების გატარება ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით შინაგან საქმეთა სამინისტროს საქმიანობაში წარმოშობილი იმ ხარვეზების იდენტიფიცირებისა და აღმოფხვრისათვის, რომლებიც იწვევს ევროპული კონვენციის დარღვევას. ამას გარდა, ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ეფექტიანად საბრძოლველად აუცილებელია, რომ აქტიურად წარიმართოს ცნობიერების ამაღლების კამპანია საზოგადოების წევრებისათვის ქალთა მიმართ/ოჯახში ძალადობის მექანიზმებზე ინფორმაციის მისაწოდებლად, რაც დაარწმუნებს მათ ძალადობის მანკიერი პრაქტიკის აღმოფხვრის საჭიროებაში და მოქმედი მექანიზმების ეფექტიანობასა და სანდოობაში.